

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/267/2020
Identifikačné číslo spisu: 3615201304
Dátum vydania rozhodnutia: 27.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3615201304.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanému L. B., bývajúcemu v B., J. XXX/XX, o zaplatenie 1.896,73 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Partizánske pod sp. zn. 6C/152/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 21. mája 2020 sp. zn. 17Co/155/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 21. mája 2020 sp. zn. 17Co/155/2019 a rozsudok Okresného súdu Partizánske z 02. februára 2017 č. k. 6C/152/2015-69 vo výroku, ktorým žalobu zamietol v časti nároku na zmluvný úrok (II. výrok), vo výroku o trovách konania (III. výrok), z r u š u j e a v e c v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Partizánske na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Partizánske (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 02. februára 2017 č. k. 6C/152/2015-69 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 1.896,73 eur, úrok z omeškania 2,06 eur, úrok z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 1.896,73 eur od 25. apríla 2013 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku (I. výrok), vo zvyšku žalobu zamietol (výrok II.), priznal žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III.) a zamietol žalobu v časti o zaplatenie vyčísleného úroku vo výške 94,23 eur (výrok IV., doplniaci rozsudok zo dňa 02. júla 2019 č. k. 6C/152/2015-99). Svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 52 ods. 1 až 4, § 559 ods. 1, 2, § 517 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“) a výsledkami vykonaného dokazovania, keď mal preukázané, že žaloba je čiastočne dôvodná. Konštatoval, že žalovaný si svoju povinnosť vrátiť nesplatenú časť istiny nesplnil a výška istiny zodpovedá žalobcom požadovanej istine v žalobe, a preto uložil túto sumu žalobcovi zaplatiť. Žalobu zamietol v časti žalobou uplatneného úroku z omeškania z už vyčísleného zmluvného úroku, keď bol toho názoru, že tento nie je dôvodný. (rozhodnutie NS ČR sp. zn. 35 Odo/101/2002 zo dňa 24. marca 2004). Zároveň nepriznal žalobcovi ani úrok z úveru vo výške 12,90 % ročne zo sumy 1.896,73 eur od 25. apríla 2013 do zaplatenia z dôvodu, že po zosplatnení dlhu nemá žalobca právo na úrok z úveru, ale len na úroky z omeškania. Doplniacim rozsudkom zamietol vyčíslený zmluvný úrok do zosplatnenia v sume 94,23 eur, nakoľko žalobca nepreukázal, z akej sumy a za aké obdobie si vyčíslený úrok uplatnil, pričom táto

skutočnosť nevyplývala ani z listinných dôkazov predložených žalobcom. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania odôvodnil ust. § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku zák. č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“).

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu čo do zamietajúcej časti rozhodnutia okresného súdu rozsudkom z 21. mája 2020 č. k. 17Co/155/2019-111 rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s doplnčiacim rozsudkom vo výroku II. a v závislom výroku III. o trovách konania ako vecne správny potvrdil v zmysle § 387 ods. 1 CSP a žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Konštatoval, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a IV. odvolaním napadnutý nebol, preto je rozsudok súdu prvej inštancie v týchto častiach právoplatný a týmto rozhodnutím odvolacieho súdu nedotknutý (§ 367 ods. 2 CSP). Odvolací súd, opierajúc sa o už konštantnú judikatúru vyšších súdov, od ktorej nebol dôvod sa odkloniť, sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že úroky z úveru prináležia veriteľovi len za čas do splatnosti dlhu a následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť úroky z omeškania. Na zdôraznenie správnosti rozsudku súdu prvej inštancie v tejto časti, na ktorého odôvodnenie odvolací súd v podrobnostiach odkázal, poukázal na závery Najvyššieho súdu SR v rozhodnutí R 59/1998 (sp. zn. 4Cbo/143/98), prijaté i v potvrdzujúcom rozhodnutí Krajského súdu Prešov č.k. 29C/131/2011-127 zo dňa 23. novembra 2011, ktoré závery súdov akceptoval aj Ústavný súd SR vo veci sp. zn. IV.ÚS 476/2012 z 18. septembra 2012. Odvolací súd akcentoval, že zosplatnenie ako jednostranný právny úkon veriteľa zásadne mení pôvodne dohodnutý úverový vzťah, keď je potrebné zohľadniť skutočnosť, že zmluvné úroky a úroky z omeškania sú síce obe príslušenstvom pohľadávky, avšak majú odlišné funkcie. Zmluvné úroky sú odmenou (cenou) za užívanie istiny a úroky z omeškania predstavujú zákonom stanovenú sankciu za omeškanie s platením istiny a na rozdiel od zmluvných úrokov ich môže veriteľ požadovať, aj keď neboli dojednané. V prípade predčasného a mimoriadneho zosplatnenia úveru na základe jednostranného úkonu veriteľa (na základe slobodnej voľby veriteľa) dôjde k zmene pôvodne dohodnutého úverového vzťahu. V dôsledku takéhoto jednostranného úkonu veriteľa vznikne mu nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatnenia úveru, t.j. veriteľ má právo získať okamžite späť celú sumu požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru a obmedzenie možnosti produkovať zisk. Ak teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekonformný stav, keď spotrebiteľ by bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia a veriteľ by naďalej pohodlne inkasoval úroky zo sumy, ktorú by mu spotrebiteľ na výzvu nevrátil. De facto by išlo o právny stav, podľa ktorého by sa popreli účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku a veriteľ by úroky inkasoval ako keby k zmene záväzku nedošlo, zatiaľ čo však spotrebiteľovi by neboli garantované nijaké práva, ktoré mu plynuli zo zmluvy pred veriteľom vyvolanou zmenou záväzku. Súd takýto stav v žiadnom prípade nemôže pripustiť, lebo by toleroval založenie hrubej nadvlády dodávateľa voči spotrebiteľovi, a to navyše za stavu, že veriteľ si môže nárokovať a môže sa domôcť jednorazového vrátenia peňažných prostriedkov z majetku spotrebiteľa a nemusí trpieť nijaké obmedzenia užívania svojho majetku podľa uzavretej zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Počnúc prvým dňom omeškania spotrebiteľa ide o protiprávny stav založený sankčným jednostranným predčasným zosplatnením úveru, s ktorým sa spájajú výhradne sankcie, keďže spotrebiteľ je v omeškaní s vrátením uvedenej sumy. Naopak, s protiprávnym stavom sa nikdy nebudú spájať odplatné plnenia, ktoré sa spájajú len so stavom lege artis, a teda stavom oprávneného držania peňažných prostriedkov podľa podmienok spotrebiteľskej zmluvy. Na základe uvedeného preto treba prijať zhodný záver so súdom prvej inštancie, že žalobcovi nepatrí za obdobie nasledujúce po zosplatnení nárok na zmluvný úrok. Pokiaľ žalobca v odvolaní nesúhlasil so zamietnutím žaloby v časti uplatneného úroku z omeškania z nezaplatených úrokov 94,23 eur od 25. apríla 2013 do zaplatenia, odvolací súd posúdil odvolacie námietky žalobcu ako nedôvodné vzhľadom na súdnu prax zakazujúcu anatocizmus (t.j. požadovanie úrokov z omeškania z riadnych úrokov) z dôvodu, že riadne úroky sú podľa § 121 ods. 3 OZ príslušenstvom pohľadávky a § 517 ods. 2 OZ priznáva nárok na úroky z omeškania iba z plnenia z hlavného peňažného záväzku. Ak by sa veriteľovi priznala možnosť poberať úroky aj zo splatných úrokov, znamenalo by to, že aj príslušenstvo pohľadávky by malo svoje vlastné príslušenstvo. Z ust. §

121 OZ, ako aj zo samotnej povahy veci vyplýva, že požadovať príslušenstvo z príslušenstva nemožno a úročenie úrokov je teda neprípustné. Požadovať od dlžníka príslušenstvo z príslušenstva je neprípustné nielen pri dohodnutých úrokoch, ale aj pri úrokoch z omeškania. Tým, že dlžník včas nesplatí úroky z istiny, dostáva sa do omeškania s plnením príslušenstva, ale nie do omeškania s plnením vlastného dlhu. Ak sa dlžník dostane do omeškania s platením dohodnutých úrokov, nemožno od neho požadovať úroky z omeškania z dohodnutých úrokov (6Obdo 4/1994). Dôvodom je predovšetkým skutočnosť, že zákon (Občiansky zákonník a ani Obchodný zákonník) veriteľovi takúto možnosť nepriznáva. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dovolateľ trval na tom, že tvrdenie prvoinštancného i odvolacieho súdu, že po zosplatnení úveru veriteľovi už neprislúcha nárok na odplatu za poskytnuté peňažné prostriedky, neobstojí, keďže neobstoja argumenty uvádzané ako dôvody takéhoto právneho názoru a na ňom založeného súdneho rozhodnutia. Uvedený záver podľa neho vyplýva zo súladu dohody o úrokoch so zákonom, z absencie právnej úpravy obmedzujúcej nárok veriteľa na zmluvný úrok momentom zosplatnenia dlhu, z množstva zákonných ustanovení podporujúcich záver o nároku veriteľa na zmluvný úrok od času poskytnutia do vrátenia v rámci úveru poskytnutých peňažných prostriedkov, z negatívnych dôsledkov odopretia nároku veriteľa na zmluvný úrok po zosplatnení dlhu a rozporu s právnymi princípmi a nesúladu s účelom spravodlivého usporiadania vzťahov z úverovej zmluvy po porušení zmluvných povinností dlžníkom, z aktuálnej judikatúry a českého príkladu riešenia, ktoré skutočnosti dovolateľ ďalej podrobne vyargumentoval aj s odvolaním sa na platnú právnu úpravu a konkrétne rozhodnutia NS SR, NS ČR, ÚS SR, ÚS ČR. Poukázal na absenciu ustálenej súdnej praxe v SR v otázke obmedzenia nároku veriteľa na zmluvný úrok zosplatnením dlhu alebo zákazu kumulatívneho uplatnenia úrokov a úrokov z omeškania na úrovni nižších, aj vyšších súdov. Demonštroval na rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR (sp.zn. 6Cdo/113/2018 a 5Cdo/42/2020) a krajských súdov SR závery, ktoré potvrdzujú právny názor dovolateľa, ako aj právne závery právnej teórie a vedy. Na základe čoho uzavrel, že úroky po zosplatnení úverovej pohľadávky sú v súlade s právom a v súlade s právom je aj uplatňovanie úrokov a úrokov z omeškania po zosplatnení popri sebe. Aktuálna legislatíva nijakým spôsobom takýto nárok neobmedzuje a ani ho negatívne nepodmieňuje predčasným zosplatnením dlhu veriteľom na základe omeškania dlžníka. Pokiaľ má byť tento nárok obmedzený, toto obmedzenie musí vychádzať od zákonodarcu, doposiaľ však takéto obmedzenie zákonodarca napriek „pokusu“ (návrh zákona) z roku 2013 nezaviedol. Uvedený návrh však nepochybne nepriamo popiera právny názor, že takéto obmedzenie už v našej legislatíve je zavedené, resp. vyplýva z existujúcich účinných právnych predpisov. Ďalej tiež platí, že takéto obmedzenie akiste nemôže vychádzať z činnosti súdov, či už extenzívnym výkladom iných ustanovení upravujúcich ochranu spotrebiteľa, ktoré ide nad rámec zákona s absurdnými dôsledkami vo vzťahu k iným zákonným ustanoveniam a ustáleným právnym princípmi. Navrhol rozsudok okresného súdu zrušiť v rozsahu výroku, ktorým žalobu zamietol v časti nároku na zmluvný úrok vo výške 12,90 % ročne zo sumy 1896,73 eur od 25. apríla 2013 do zaplatenia, zrušiť aj rozsudok krajského súdu v rozsahu výroku, ktorým súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v zamietajúcej časti nároku na zmluvný úrok vo výške 12,90 % ročne zo sumy 1896,73 eur od 25. apríla 2013 do zaplatenia a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, zároveň žalobcovi priznať nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. K dovolaniu žalobcu sa žalovaný nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (ods. 2).

9. V preskúmvanej veci dovolateľ odôvodnil prípustnosť dovolania s poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, pričom malo ísť o otázku existencie a výšky nároku veriteľa zo (spotrebiteľského) úverového vzťahu na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru.

9.1. Z uvedeného je zrejmé, že dovolateľ odôvodnil dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzil nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ním namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav). Dovolateľom vymedzená právna otázka bola v čase podania dovolania (13. augusta 2020) síce dovolacím súdom vyriešená (rozhodnutím zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020), ale nebola zodpovedaná v čase rozhodovania súdov v základnom konaní. Dovolací súd potom konštatuje prípustnosť dovolania vychádzajúc z jeho obsahu (§ 124 CSP) podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

10. Dovolací súd v zmysle § 451 ods. 3 CSP stručne uvádza, že ide o dovolanie podané žalobcom v obdobnej veci, aká už bola v počte aspoň päť predmetom konania pred dovolacím súdom na základe skoršieho dovolania toho istého dovolateľa. V týchto konaniach bola podrobne riešená aj otázka prípustnosti a dôvodnosti jeho dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP - porovnaj napr. konania vedené na dovolacom súde pod sp. zn. 4Cdo/11/2021, 4Cdo/22/2021, 4Cdo/94/2021, 7Cdo/24/2021, 7Cdo/48/2021. Dovolací súd sa s odôvodneniami rozhodnutí, ktoré boli vydané v týchto konaniach, v celom rozsahu stotožňuje a poukazuje na ne. V zmysle § 452 ods. 1 CSP dovolací súd už ďalšie dôvody neuvádza, dopĺňa iba, že dovolateľom nastolenú právnu otázku dovolací súd riešil rozhodnutím zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020, ktoré občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu na zasadnutí konanom 30. marca 2021 prijalo ako rozhodnutie zásadného významu určené na zverejnenie v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2021 ako rozhodnutie č. R 5/2021. Jeho právna veta znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“ Na uvedené rozhodnutie nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1Cdo/94/2019, 2Cdo/83/2020, 3Cdo/35/2020, 4Cdo/66/2020, 5Cdo/46/2020, 6Cdo/56/2020, 7Cdo/186/2020, 8Cdo/135/2020, 9Cdo/24/2020, v dôsledku čoho možno v ňom uvedený právny názor ohľadom predmetnej právnej otázky považovať za ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu.

11. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru, od ktorého sa dovolací súd nepovažuje za potrebné odkloniť, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a zároveň dôvodné, pretože rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP), a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie v zamietajúcom výroku v časti nároku na zmluvný úrok a výroku o trovách konania (§ 449 ods. 2 CSP) a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

12. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej

inštalácie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

13. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.